

Vakıf zeytinlik, incirlik , fındıklık, narenciye ve meyvalıkların satış şekli hakkında kanun lâyihası ve Tarım, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/456)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı :71-2393, 6/1911

5.VII.1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Bakanlar Kurulunca 11 . VI . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıklarının satış şekli hakkındaki kanun tasarı-sının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idare ve temsil ettiği varlıklar meyanında bulunan zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıkların bir kısmının birbirinden uzak geniş sahalara yayılmış olması ve bir kısmının küçük parçalar halinde bulunması dolayısıyla muhafaza ve bakımlarının sağlanamadığı ve binnetice matlup olan istifadenin lâyikeyle temin edilememekte olduğu uzun tecrübe yıllarının verdiği neticelerle sabit olmasına binaen bunlardan 2762 sayılı Vakıflar Kanununun on ikinci maddesinde yazılı ölçüye göre elde kalmaları gerekli görülmiyenlerin icabında bedel takdiri suretile de satılarak elden çıkarılmasını temin maksadiyle tanzim olunan kanun tasarısı ilâştirilerek takdim kılınmıştır.

Gerçi 2762 sayılı Vakıflar Kanununun yukarıda sözü geçen on ikinci maddesine göre Vakıflar Genel Müdürlüğü satış yetkisini haiz ise de halen mer'î mevzuata göre bu işlemin 2490 sayılı Kanuna tevfi kanunla kapalı veya açık artırma yoluyla veya pazarlıkla yapılması lâzımgelmektedir.

Bu usullerle satış yoluna gidildiği takdirde bilhassa büyük parçaların alıcıları mahdut olmakta ve değer bedellerinin temininde müşkülât çekilmektedir.

Diğer taraftan bu gayrimenkullerin buldukları sahada mukim olan topraksız ve geçim vasıtasından mahrum vatandaşlar bu müzayedelere iştirak imkânını bulamamaktadır.

Bu yerlerin icabında parçalara ayrılarak müzayedeye çıkarılmadan rayice göre tâyin edilecek değer bedelleri üzerinden bir nevi tevzi yolu ile ihtiyaç sahibi vatandaşlara da satılmaları halinde hem yukarıda arzedilen mahzurlar önlenerek idare menfaati temin edilecek ve hem de muhtaç kimselerin bankadan uzun vâde ile edindirme kredisi almak suretiyle mülk sahibi olmaları sağlanacaktır.

Birinci maddenin metnine göre, bu gibi yerleri tesbit, satış evrakını tanzim ve bedel takdir edecek olan komisyonların ne suretle teşkil olunacağı ve satışın nasıl yapılacağı bir tüzükle tesbit edilecektir.

Hiç ziraat arazisi veya zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalığı olmıyanlardan bu kanuna göre gayrimenkul satın alacakların 4753 sayılı (Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu) nun

61 nci maddesinde yazılı muafiyetlerden istifadelerinin temini maksadiyle ikinci madde teklif edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1952 yılı bütçesi tanzim edilirken böyle bir masraf derpiş edilmediği cihetle bedel takdiri ve satış muameleleri dolayısıyla ihtiyar edilecek masrafların, bahis konusu gayrimenkullerin her türlü giderleri karşılığı olan 421 nci (Arazi, incirlik ve zeytinlikler genel giderleri) bölümünden ödenmesinin temini maksadiyle de üçüncü madde kaleme alınmıştır.

Tarım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tarım Komisyonu

Esas No. 1/456

Karar No. 9

15 . I . 1953

Yüksek Reisliğe

Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık ve meyvalıkların satış şekli hakkındaki kanun lâyihası ilgili Vekâlet temsilcileri önünde komisyonu-muzca incelendi :

Birinci maddenin birinci fıkrası, mânaya daha fazla açıklık vermek için, tahrir şekli bakımından değiştirilerek kabul edildi.

Birinci maddenin ikinci fıkrası ise büsbütün ayrı bir hüküm ifade ettiğinden bir muvakkat madde halinde tedvinine karar verildi.

Üçüncü madde, muvakkat bir hüküm ifade ettiğinden geçici madde halinde tedvin edildi.

Diğer maddeler aynen kabul edildi.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Tarım Komisyonu Reisi

Manisa

S. Mıhçıoğlu

Kâtip

Kastamonu

S. Kantarel

Sözcü

Aydın

Lütfi Ülkümen

Afyon K.

Afyon K.
S. Torfilli

Balıksir

M. Emiroğlu

İmzada bulunamadı

Çankırı

K. Atakurt

İmzada bulunamadı

Elâzığ

S. Ergene

Gaziantep

S. Ünlü

İmzada bulunamadı

Kars

F. Aktaş

Kocaeli

S. Kalemcioglu

Niğde

F. Köşkeroglu

Seyhan

T. Coşkun

Bursa

S. Herkmén

Denizli

R. Tavashoğlu

Gaziantep

E. Cenani

İmzada bulunamadı

Giresun

A. N. Duyduk

Kayseri

M. Özdemir

Maras

A. Kadoğlu

Ordu

A. Topaloğlu

Tekirdağ

Y. Ziya Tuntaş

İmzada bulunamadı

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Sess. No. 1/196

Karar No. 31

10 . III . 1953

Yüksek Reisliğe

Vakıf, zeytinlik, incirlik, fındıklık, narancılık ve meyvalıkların satış şekli hakkındaki kararın lâyihası Maliye ve Tarım vakâletleriyle Vakıflar Genel Müdürlüğü mümessillerinin de hususıyla komisyonumuza incelendi.

Lâyihanın heyeti umumiyesi üzerinde yapılan görüşmeler sonunda, gayesi gayrikabili husulî bir hale gelmiş olan ve 2762 sayılı Kanunun 12 nci maddesine göre Vakıflar Genel Müdürlüğünce satılabilen bâzı gayrimenkullerin satışı, 2490 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olmakla hem vakıf arıtesmesinin gayesine daha uygun olan hem de daha yüksek bir satış bedeli temin edebilecek bir usul dairesinde yapmak maksadıyla lâyihanın hazırlandığı anlaşılmıştır.

Bahis mevzuu gayrimenkullerin fiyat takdir suretiyle satılmaları bilhassa büyük arazi satışlarında zengin alıcıların hazırlıyacıkları komploları önlemek suretiyle Arz Talep Kanununun hükmünü serbestçe icra etmesini sağlayacağı gibi Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun istihdaf ettiği gayeye de daha uygun olacaktır; zira hali vakti yerinde olan vatandaş satışa hazır parasıyla iştirak edeceğinden daha muktesit davranacak ve hele % 1,5 gibi pek düşük rant veren bu gayrimenkuller için asgari fiyat teklifinde bulunacaktır, mülk sahibi olmak isteyen mülksüz vatandaşlar ise parayı uzun vâdeli kredi almak suretiyle temin edeceğinden ve 4753 sayılı Kanunun muafiyet hükümlerinden de istifade edeceğinden fiyat teklifinde daha cömert davranacaktır. Böylece topraksız bir vatandaşın arazi temin edilmiş olacağı gibi Vakıflar Genel Müdürlüğü de daha avantajlı bir satışta bulunacaktır.

Gerek yukarıda arzedilen sebepleri, gerekse Hükümet temsilcilerinin verdikleri izahatı nazara alan komisyonumuz, lâyihanın esastan kabulüne ve maddelerin müzakeresine geçilmesine ekseriyetle karar verdi.

Başlık Tarım Komisyonunun değiştirisi veç-

hile aynen kabul edildi.

Birinci madde Tarım Komisyonunun kabul ettiği şekilde ve Hükümetin son firkası mâna-ya nazım vermek için yapılan bâzı kelime değişiklikleriyle bu maddeye son fıkra olarak ilâve edilmek suretiyle kabul olundu.

İkinci madde, Hükümetin ikinci maddesine vuzuhu temin için (bedel takdiri suretiyle yapılacak satışlarda) iharesi ilâve edilmek suretiyle aynen kabul edildi.

Üçüncü madde, Hükümetin üçüncü maddesi, bütçeyi alâkadar eden ve hususi kanunlarda yer alması müstat almayan bir hususu derpiş ettiği için komisyonumuza fuzulî görüldükçe çıkarılmıştır.

Dördüncü madde, Teşkilâtî Esasîye Kanunumuzun ıstılahları kullanılmak suretiyle ve üçüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Beşinci madde, dördüncü maddede olduğu gibi bâzı kelime değişiklikleriyle ve dördüncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

Maliye Komisyonu Reisi

Sözcü

Rize

Siird

İ. Akçal

Söz hakkım mahfuzdur.

M. D. Sibalp

Kâtip

Zonguldak

Amasya

F. Açıköz

H. Koray

Erzurum

Kocaeli

S. Erduman

Muhalefet şerhim

aşağıdadır.

E. Alican

Kocaeli

Mardin

L. Tokoğlu

A. Kalav

İmzada bulunamadı.

Seyhan

Yozgad

Z. Akçal

F. Nisanoğlu

Muhalefet şerhi

Aşağıdaki sebeplerden dolayı bu kanun

hükümlerine muhalifim : Vakıflar Genel Müdürlüğü temsilcisi; komisyonda verdiği izahat sırasında bu kanunun bahis mevzuu inçirlik, zeytinlik ve sairenin 2490 sayılı Kanuna göre satılması halinde, birtakım zengin kimselerin bu yerleri ucuze kapattıklarını ve sırf bu kapatmaları önlemek, bu yerleri daha yüksek bedellerle satabilmek maksadıyla bu kanun tasarısının Büyük Millet Meclisine sunulduğunu ifade etmiştir.

Hükümlerin tetkikinden anlaşılacağı üzere eldeki metin tamamen bu maksadın zıddını ve bu yerlerin bir kısım vatandaşlara tevzii gayesini istihdaf etmektedir. Bu halde de;

a) Bilhassa niyabet ve emanet yoluyla idare edilen vakıflarda vâkıfın vakfettiği gayrimenkulleri bizim bir kanunla vatandaşlara tevzi etmeye kalkmamız, Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun mülkiyet hakkını mutlak şekilde himaye eden hükümlerine aykırıdır.

b) Adı geçen zeytinlik, inçirlik, fındıklık ve sairenin mevcut miktarı muhtaç vatandaşlarımızın adedine nazaran pek cüzi rakamlar halinde olduğundan bu kanunun tatbikatı-

nı Toprak Kanununun tatbikatiyle katıyken mukayese edemeyiz. Bu itibarla bu kanun ortaya attığı takdirde esaslar dolayısıyla tatbikatta geniş mikyaslarda suiistimallere yol açacak ve bu mahiyeti dolayısıyla tatbikati vatandaşlar arasında büyük aksülameller yaratacaktır.

c) Maksat Vakıflar Genel Müdürlüğünün elindeki gayrimenkulleri, dedikleri gibi yüksek bedelle satmak ise, takdir edilen bedelden yükseğine talip çıktığı takdirde satışların bu kimselere yapılacağı tabiidir. Vakıflar Genel Müdürlüğü temsilcisine (Kanuna bu yolda hüküm konmasına taraftar mısınız?) şeklinde sordüğüm suale, temsilei taraftar olmadıkları cevabını vermiştir. Şu halde gerekçedeki mucip sebep hakiki mucip sebep değildir. Vakıflar Genel Müdürlüğünün bu suretle hakiki mucip sebebi, Büyük Meclise daha munis gelecek bir mucip sebep arkasına saklamaya çalışması da; bu kanunun Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza aykırıdır, yolundaki iddiamızı destekliyen bir husustur.

Kocaeli Mebusu
Ekrem Alican

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/456
Karar No. 82

20. V. 1953

Yüksek Reisliğe

Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıkların satış şekilleri hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 5. VII. 1952 tarihli ve 6/1911 sayılı tezkereyle gönderilen kanun lâyihası Tarım ve Maliye komisyonları raporlarıyla birlikte komisyonumuza havale olunmakla Devlet Vekili ve Vakıflar Umum Müdürü hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Lâyiha; Hükümetin mucip sebeplerinde de tafsilen izah edildiği üzere Vakıflar Umum Müdürlüğü tarafından idare olunan zeytinlik, incirlik fındıklık, narenciye ve meyvalıkların birbirinden uzak ve küçük parçalar halinde geniş sahalarla yayılmış olmasına, muhafaza ve bakımlarının sağlanamamış olmasından dolayı matlup istifadenin temin edilememekte bulunmasına binaen bunlardan Vakıflar Kanununun 12 nci maddesinde yazılı ölçüye göre elde kalmaları gerekli görülmiyenlerin bedel takdiri suretiyle satılabilmesi maksadiyle sevk edilmiş bulunmaktadır.

Tarım ve Maliye komisyonlarına kabul olunan kanun lâyihası üzerinde komisyonumuzda cereyan eden müzakerelerde Vakıflar Umum Müdürlüğünün halen elinde bulunan bu vasıftaki gayrimenkulleri elde tutmasının maddi faidesi

olmadığı gibi muhafazasının da güçlüğü dolayısıyla bu ağaçların zamanla harap hale gelmesinden başka bir netice vermeyeceği cihetle maddi istifade temini ile hasılâtının faideli bir işe sarfına imkân olmıyan bu gayrimenkullerin satılarak bedelinden daha faideli gelirler temin ve tesisi gerek İdare, gerek âmme hizmet ve menfaati bakımından daha istifadeli olacağı açıklanmış ve Maliye Komisyonunun hazırlamış olduğu metin komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reisvekili	Sözcü	Kâtip
Giresun	İstanbul	Sivas
M. Şener	H. Hüsman	H. İmre
Antalya	Çanakkale	Elâziğ
A. Sarıoğlu	K. Akmanlar	Ö. F. Sanaç
Gümüşane	İstanbul	İstanbul
K. Yörükoğlu	S. Oran	F. Saymer
İzmir	İzmir	Kırklareli
B. Bilgin	T. Gürerk	Ş. Bakıy
Konya	Konya	Mardin
R. Birand	M. Â. Ülgen	R. Erten
Samsun		Siird
T. İleri		B. Erden
Trabzon		Van
C. R. Eyüboğlu		F. Melen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyveliklerin satış şekli hakkında kanun tasarı

MADDE 1. — Mazbut vâkıflarla emanet ve niyabet yoluyla idare edilen mülhak vâkıflara ait zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıklardan 2762 sayılı Kanunun on ikinci maddesi uyarınca elde kalmaları gerekli görülmiyenleri, toprağa muhtaç ve geçim vasıtasından mahrum mahallî halk tercih edilmek kaydıyla, icabında bedel takdiri suretiyle de isteklilerine satmaya Vâkıflar Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Bu gibi yerlerin tesbitiyle satış evrakının tanzimine ve bedellerinin takdirine yetkili komisyonların ne suretle teşkil edileceği ve satışların nasıl yapılacağı bir tüzükle tâyin edilir.

MADDE 2. — Bu kanuna göre gayrimenkul satın alacaklardan ziraat arazisine veya birinci maddede yazılı emvâle sahip olmayanlar, 4753 sayılı Kanunun 61 nei maddesinde yazılı muafiyetlerden faydalanırlar.

MADDE 3. — Bedel takdiri ve satış işinin gerektirdiği bütün masraflar, Vâkıflar Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçesinin 421 nei arazi, incirlik ve zeytinlikler genel giderleri bölümünden ödenir.

TARIM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıkların satış şekli hakkında kanun lâ-yihası

MADDE 1. — Mazbut vâkıflarla emanet ve niyabet yoluyla idare edilen mülhak vâkıflara ait zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıklardan 2762 sayılı Kanunun 12 nei maddesi uyarınca elde kalmaları gerekli görülmiyenlerini, icabında bedel takdiri suretiyle satmaya Vakıflar Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Bu suretle vâkı olacak satışlar, ilkin mahallerinde yoksa civarındaki köy ve şehirlerde toprağa muhtaç çiftçilere, bunlar bulunmaz veya tâlip olmazlarsa sair isteklilerine yapılır.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıkların satış şekli hakkında kanun lâ-yihası

MADDE 1. — Mazbut vâkıflarla emanet ve niyabet yoluyla idare edilen mülhak vâkıflara ait zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıklardan 2762 sayılı Kanunun 12 nei maddesi uyarınca elde kalmaları gerekli görülmiyenlerini, icabında bedel takdiri suretiyle satmaya Vakıflar Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Bu suretle vâkı olacak satışlar, ilkin mahallerinde yoksa civarındaki köy ve şehirlerde toprağa muhtaç çiftçilere, bunlar bulunmaz veya tâlip olmazlarsa sair isteklilerine yapılır.

Bu gibi yerlerin tesbitiyle satış evrakının tanzimine ve bedellerinin takdirine yetkili komisyonların ne suretle teşkil edileceği ve satışların kimlere ve nasıl yapılacağı bir nizamnameyle tâyin edilir.

MADDE 2. — Bu kanuna göre bedel takdiri suretiyle yapılacak satışlarda gayrimenkul satınalacaklardan ziraat arazisine veya birinci maddede yazılı emvale sahip olmayanlar, 4753 sayılı Kanunun 61 nei maddesinde yazılı muafiyetlerden faydalanırlar.

Hü.

Ta. K.

Mal. K.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun birinci maddesinde yazılı olup bedel takdiri suretiyle satılacak yerlerin tesbiti ile satış evrakının tanzimine ve bedellerinin takdirine yetkili komisyonların ne suretle teşkil edileceği ve satışların nasıl yapılacağı bir tüzükle tâyin edilir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Hükümetin 3 ncü maddesi geçici ikinci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 4 ncü maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 5 nei maddesi 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Başbakan yürütür.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başbakan
A. Menderes
Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu
Devlet Bakanı

Adalet Bakanı
R. Nasuhioğlu
Millî Savunma Bakanı
H. Köymen
İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü
Maliye Bakanı
H. Polatkan
Millî Eğitim Bakanı
T. İleri
Bayındırlık Bakanı
K. Zeytinioğlu
Eko. ve Ticaret Bakanı
Muhlis Ete
Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. E. H. Üstündağ
G. ve Tekel Bakanı
S. Yercan

Hü.

Tarım Bakanı
N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı
S. Kurtbek

Çalışma Bakanı ve
İşletmeler Bakanı V.
N. Özsan

